

Խաչիկ վարդապետ ուսանալու
տակ լինելով, հիւպատոսական հը-
րամանով Թաւրիզ եկաւ . կառա-
վարութիւնը պահանջեց արտա-
քին գործերի պաշտօնատան խիստ
քննութեան ենթարկել Խաչիկ
վարդապետին: Ամէր Նիկամ մը
ժել էր ընդունել Խաչիկ վարդա-
պետին իրա ներկայութեանը:
Կեարգիւզարը (արտաքին գործե-
րի նախարար) հրաւիրել էր մի
քանի հայ երեսելիներին, նշանց
ներկայութեամբ քննելու Խաչիկ
վարդապետի գործը: Հայերը,
հպատակելով այդ բարձր հրա-
մանին, գնացել էին պաշտօնա-
տուն, սակայն և այնպէս մերժել
էին և իրանց ձեռնադրութիւն-
նից վեր համարելով այդ
պիտի քննութեան վկայ լինել:
Խնդրել էին որ Սրբազան առաջ-
նորդին դիմուէ:

Հայ երեսելիների այդ իրա-
ւացի անարկութեան վրա քննու-
թիւնը յետագայում քիչ օր-
վայ, մի քանի օրից յետոյ Ամիր
Նիկամ գրեց Սրբազան առաջ-
նորդին թէ այլ եւս հարկաւոր չէ
Խաչիկ վարդապետին քննութեան
ենթարկել: Այս ինչ խաղ
էր, ոչ ոք չիմացաւ:

Սրբազան առաջնորդին է որ Խաչիկ
վարդապետը Թաւրիզում է գը-
նում, ասում են թէ կառավար-
ութեան Սարգստ վերադառ-
նալու արժանութիւն է ստացել:

Չորս կողմից ախոր լուրեր են
հասնում, ասում են թէ պարսիկ
կառավարութիւնը հայերին ար-
քիւր է Արախայում և Բարան-
դուղում: Պարսիկներ ըստ անկի,
ինչպէս արդէն գրել էինք: Այս
ցարալի լուրի ստուգութիւնը
չեմ կարող երաշխաստել: Աս-
կայն կառավարութեան հետե-
ւած ներկայ ուղղութիւնը նկատի

ունենալով, հաւատում եմ լուրին
ստուգութեանը, թերեւս մի քա-
նի օրից յետոյ փոխէ իր որո-
շումը, այս միշտ պատահում է
Պարսկաստանում, ինչպէս արդէն
պատահեց վարդապետի գործում:
Կառավարութեան իրար հակա-
սոյ և միմյուր ջրող պաշտօնա-
կան հրամանները այստեղ սովո-
րական բաներ են, և ոչ ոքի
զարմանք չեն պատճառում:
ՄԻՐՁԱ.

Երայից . 1 Գեկ.

Չեմ գիտեր թէ երբ պիտի վիճա-
կի ինձ աւելի ուրախաբեր աղի-
կութիւններ ապու մեր պանդուխ-
տներուն վրայ: Կրկնուի հայ պան-
դուխտ, ո՛չ միայն գոնազան զը-
կանքներու բեռան տակ, այլ և ա-
մենէն ԿԹԽԱՅԻՆ ախարու և իրա-
կայ քայքայի և պարի իսկ եւ: Տես
զարձակ ոգուտ մը չի պիտի ունե-
նայ: Բխտաւոր գաւազներ պիտի
ձեռնէ: Եթէ չամշնայի, ուղղակի
թմրագրութեանց պիտի յղէի նամակ
մը զոր հայ երիտասարդ մը Պուրէ-
չէն հոս, իր բնկերովը զկամ է:

Ուրախալի է որ ուսման կտա-
վարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք
առած է խաղամուրթիւնը արդիւ-
րու, բայց տեսնեմք մերինները պի-
տի համակերպին ի՞նչ զարձակ, սր-
ճարուններու մութ անկիւնները կը-
կրամ: պիտի յարասուեն անձնա-
տուր ըլլալ այդ կործանարար մուր-
թեան:

Կառավարութեանը լրջօրէն ձեռք
առած է նաեւ գործաւորներուն խըն-
դիրը և կը ջանայ անոնց կացու-
թիւնը բարւոյցել: ասկէց գտա խիստ
պատիմներ սեօրինած է ի՞նչ սաթ-
կաններուն և թէ բոլոր այն պաշ-
տօնեաններուն, որոնք զեղծուի են կը
գործին կաշտոյի փոխարէն:

Մուսման կառավարութիւնը Պուր-
չէն երկու ժշտ Երբեք արտաք-
ում է: Աստիք կր գլին Մուսմանին
զեմ իրբերէն յեղուով իւրի մը հրա-
տարակէլ նոյն քաղաքին մէջ:

Ձի մոտնամ յիշատակելու թէ լրա-
գրական վերջին ընթերցողներու
ազգեցութեան տակ, հոս ընթերցա-
րան մը հիմնելու փափագը արթըն-
ցաւ: Ժողովուրդին մէջ: Ակեր խոս-
տացաւ նուիրել ապագայ ընթերցա-
րանին 2 օրինակ Շարժում ուրիշ
մը նոր կեանք, Անտիլա, Մշակ,
Միութիւն: Բայց ցաւալի է որ
այսքան օգտակար ձեռնարկ մը վրի-
պեցաւ: անձնական խնդիրներու
պատճառաւ: Ե՛րբ մեր ազգը պիտի
սորվի բնականութեան անհասնել
անջատել և այս վերջինը զոհել հա-
տարակաջ բարոյն համար:

ԽԵՕ

Ռուսոյի . 7 Գեկ.

Շարժումի 85 թուոյն մէջ՝ ամառու
2 թուակիր տեղէս նամակ մը հրա-
տարակամ էք Արտաւազ ստորագը-
րութեան տակ: Ռուսներու թողով
ապագային անգի ունենալիք զեղի-
ցիկ մտայրու իրեններու փայտայիչ
առասպելները, զի Արեւելի Թ. քակիցը
իրողութիւններով միայն կը նետա-
քըրթուի: Կրնաք վստահ ըլլալ թէ
ամենամեծ հաճոյքով պիտի ներկա-
յացնէ թերթին ընթերցողներուն՝
անգլոսոյ հայերուն փայլուն նպա-
տակներուն իրականացումը:

Խօսքս կը մասնաւորեմ իմ անձովս
զբաղող տողերովը: Բացարձակ կեր-
պով սխալ տեղեկութիւններու զո՛հ
զացած է Ձեր յարգելի թղթակիցը,
զոր ճանչնալու բաղդն այ չունիմ
արդարեւ:

Տեղւոյս ազգ. վարժարաններու
անասչը ինչպիսիք անպատուութեամբ
զգալով Արեւելի ուղղած վերջին նա-
մակիս տոթիւ, իր ստորագաս ու-
սուցիչներէն երկուքը զրկեց ինձմէ
պահանջելու, որ կամ գրածներս ներ-
քեմ (ինչ որ չէի կրնար ընել խղճ-
մբանքիս զեմ չմեղանչելու համար և
կամ հետք մենամարտի: Մէնամար-
տի հրակերն ընդունելի, պայմանաւ
որ Պուրկարական Օ. Էնքն անարգել
թողարարէր, այց մասին զիս ապա-
հովցուցին տեսչին վկաները, օրինակ-
ներ ցոյց տալով: Երկու պուր-
կար երեսփոխաններ և հիւպա-
տոսի մը ու պուրկարի մը միշտ-

րը հայկական յիշատակներով, յի-
շատակարաններով լիցուն էին, ա-
նոր ամէն մէկ քարը հայու այլեւս
ներկուած էր, և հողին ամէն մէկ
պետաւոր հայու քրտինքով թրջուած
էր:

Պէտք էր հեռանալ:
Բայց ինչպէս բաժնուկին անկէ,
հոն էին իրենց սրբարանները, հոն
երգած էին, հոն աղօթած ու լացած,
անոր վճիռ օգն էին ծծած, անոր
զուլայ լուրը խմած:

Պէտք էր հեռանալ:
Բայց ինչպէս թողուին ինչպէ՞ս
մոտնային սոս ամէնը:

Ա՛խ, աս երկրէն չի բաժնուելու
համար ինչք՞ չէին բրած: յանձնա-
ռած էին ամենէն ծանր անխառն-
թիւնները, մարտած էին անարգութե-
աներուն էն զանոնը, և զուրիսին
ճկած էին ամէն կամքի առջեւ: Բայց
աս բոլոր զոհուողութիւնները չէին
կրցած աս սեւ օրը իրենցմէ հեռա-
ցընել:

Մեր ցեղը, որ գերագանցապէս
աղգասէր և հայրենասէր ցեղ մըն է,
որ իր զգացում երուն բոլոր սփոյր,
իր հողին բոլոր լարերովը պլլում է
է իր աւանդութիւններուն, կապ-
ուած է իր հայրենիքի սարին ու ձո-
րին, լնակին ու գետակին, ամենա-

զէպը: Ուրիմն այլ ևս ամէն ինչ
կարգադրուած էր և մեր փոխադարձ
երկու վկաները հետեւեալ օրը պիտի
համաձայնէին անոնց հետ մենամար-
տի տեղին, ժամուն և պայմանե-
րուն վրայ:

Իմ վկաներս մին սակայն, ան-
հաճոյ պատասխանատուութեանէ զերծ
ըլլալու դիմումով, փափաքեցաւ որ
ոստիկանութիւնը կանխաւ իրա-
զեկ ըլլայ հայ լրագրութեան և հայ
ուսուցչութեան մէջ եղական այս
զէպին, ուստի ոստիկանապետին հա-
զարկեց եղելութեանը և արդիւնքը
եւ անա՛ թէ Տիար Ոստիկանապե-
տը ինչ կը հազորդէ փոխադարձա-
բար իմ վկայիս, նոյն իսկ անոր
զորձառեղին անձամբ պատուելով
«ևս ոստիկան մը զրկեցի ևս քովս
կանչեցի սեսուչիդ, իմ հարցումիս
թէ Արեւելի թղթակիցը մենամար-
տի՞ հրաւիրել ևս, չե՞ս գիտեր որ
պուրկարական օրէնքը չը թողար-
բեր: դուն սեսուչ մը վարժարաննե-
րու, գրչի մարդ: ինչպէ՞ս կը լրջայ որ
փոխանակ գրչով պատասխանելու,
այց անձոտի խորհուրդը կը յա-
նաս: Ես քաջարձակապէս ուրախ
և բաւ որ երկու վարժարանները
զրկեր է միայն քաջարտութիւն պա-
հանքիդ»:

Երազան բեռով զիս չափազանց
զարմացուցեր էր տեսչին սոյն քա-
ջայանդուզն հրաւիրը, այն տեսչին
որ հրապարակաւ կրկնել էր վարժա-
րանին նախկին ուսուցիչներէն մե-
կուս կողմէն եղած անպատուութիւ-
նը: Թերեւս առարկուի թէ տեսչը
յանձն չատու խոնարհիլ միջնու ա-
նոր մենամարտելու համար հետը
բայց ևս որ արդէն բաւական իո-
րոհներ էի իր մենամարտն ընդու-
նելու: Ե՛րբ:

Արեւելի թղթակից

Փ. Պոլիս . 7 Գեկ.

Հակառակ լրագիրներու և Պատ-
րիարքարանի հրատարակու-
թեանց Ռուսն վարդապետ կը
չարունակէ իր խռովութիւնները:
Չորս կողմէ ժողոված է ազգային
պաշտօններու մէջ զեղծութիւն գոր-

ծանր բողոքներու, ամենամտածելի
պայմաններու տակ միայն կրնայ
հայրենիքը թողու գաղափարը յա-
նալ:

Անս ազգային վարդապետի մը մէջ
այդպիսի պայմանի մը տակ մեր
փոխառակաւորներն արդեցին խմբով
զաղթել հայրենիքէն քաճառներէն
զուրա՛: Երբ իրենք լրջալարն լրջալար
նոր իրենց քաղաքարին բոլոր ան-
ճարութեանը չէին տեսներ յոյժ
աղբիկ պատաս: մը. որուն կառչած
աճը ունենային զեմ իրենց աւերակ-
ներուն վրայ միայն:

Միակ կը գոչային զրկեմք. մի
միակ միութեան մէջ, ամենամեծ
կիրքերու գիմաց, թողուած երկին-
քէն ալ, երկրէն ալ, և հետանալի
զատ փրկութեան ուրիշ ելք մը չէին
սեսներ:

Նոյն զրկերը վար իման իրենց
խոնային թաքտոցէն և ուղեւոր-
ուցան զկար սահմանապարտը, զկր-
հեռուն, անմասնի երկիրը որ քա-
նանու պէս քիչ մը հանդիսաւ կը խոս-
տանար իրենց թոնջինքին:
Երկար թափուր մըն էր աս: որ իր
գնացքին մէջ հեռագետէ կը ստու-
բանար: օրերով քաղցիկ միացող
հայրենիքին մէջէն, ամէն անկիւն

ԲԱՆՈՍԻՐԱԿԱՆ (4)

ՀԱՅԻ ԳԻՆ

ՊԱՂՔԱԿԱՆԻ ԿԵԱՆՔԷ

Յարձակումը միակ կէտի մը վրայ
չէր եղած. Թուրք և Քուրտ ցեղերու
յատուկ կոտորելու, զերծելու, քան-
գեմու և կրակելու գաղտնական ըը-
նագրը, բարձրագոյն կամքէ մը զը-
գուած, զուրս պոթկացած էր իր
բովանդակ թափովը, և Հայաստանի
ամբողջ տարածութեանը վրայ ծա-
նայած էր իր արիւնոտ փրփուրները:
Ան օրերուն մէջ, Հայկական ա-
մէն գրեզ ամէն քաղաք, աւելի կամ
նոսազ չափով մը ենթարկուած էր
անսպասելի յարձակումին:

Քաղաքարար հայրենիքի տա-
րարաղբ գաւազներէն անոնք որ
կրցան փախչիլ, եկան և բարձունք-
ներուն վրայ իրարու միացան, և
զրկուածներու աճաղին զանգուած մը
կազմեցին:
Ինչ պէտք է ընելին հիմա, կա-

րելի չէր երկար ասնն աս անկոխ և
ամայի տեղը մալ, ուր կենսական
ամենատարական պետքեր պակսել
գատ, վախը կարճաեւ նոր յարձա-
կութի մը վերադառնալին իրենց ա-
ւերած ընտարանները: ասի միա-
քերնէն անգամ չէին կրնար անցնել
զեմ աս սափին օգուկներուն մէջ
բոնոյս և կը գայարուէին: Երթայիլն
կառավարութեան պաշտպանութիւնը
խնդրելու, պա՛ճ, շատ լուս կր հաս-
կրնային անոր մտանակցութիւնը
կատարած ի. ծ. ծ. թիւներուն մէջ
և օճէն խայթուելով չէին կրնար
կարծիքին ապաստանիլ:

Ինչ ընէին, ո՛ւր հանգչեցնէին ի-
րենց ցաւաւանջ զուրկը:
Գոնէ կոտուելու, գիմաղբելու և
ինքնիքնին պաշտպանելու միջոցը
ուսնեային, աս ալ չիկար:

Լսած էին թէ ուրիշ այխարհքներ
կան: ուր մարդիկ ոչխարի պէս չեն
մորթուիր, ուր պատիւ և սացուածք
վրայ սալու հանապազօրեայ վախը
չիկայ, հոն երթալու էր:
Պէտք էր հեռանալ ուրիմն աս տ-
նիմոս ամ բայց սիրական երկրէն:

Մահայն, աս երկիրն իրենցն էր,
զարկուած երկար շրջանի մը մէջ, հոն
ապրած, աճած ու զարգացած էր ի-
րենց ցեղը. անոր բոլոր անկիւննե-

ձող, յեղափոխութեան յայտնի թշնամի, թրքամուլ, սովալուկ դայլեր, որոնց բերանները միշտ բացուած են ազգին դրամները չորթելու և ազգային հաստատութիւնը կործանելու: Այլ նետած է իր վրայէն Այցելու Հովիտ սուտ վերաբերուել և հանրագիրներ հաւաքել կուտայ իր անօթի քրքանակներուն ձեռքով, Փ. Պոլսի մէջ քարոզիչ մնալու համար: Կեղծ յեղափոխական կուսակցացեալ պաշտօնով, կանխատուէ հայ եկեղեցին և հայ ազգութիւնը:

Քաղական խորհուրդին անդամներէն մին ալ ստիպուեցաւ հրատարակել իր լեզուական համար: Արդէն ուրիշ մէկ անդամը հրատարած էր նոյնպէս սպառնալիքի տակ Այսպէս թաղական խորհուրդի մեծամասնութիւնը հրատարած, մնացած անդամները խմբովի դըրկած են իրենց պատճառարանով հրատարակուած Պատրիարքարան:

Ամենէն ցաւալի կէտը սա է թէ հայուք բնիչ յաճախուողը, որ կաշատէր քննել անցեալին մէջ կործանած զեղծումները, հրատարակել տղտուի նման ազգին գոյութիւնը ծծող վնասակարները, պիտի չը կրնայ շարունակել իր սպաշտօնը: Վասն զի զինք ընտրող մարմինը կը կորսնցնէ իր գոյութիւնը: Իսկ քաղաքիս վաճառական դասակարգին քանի մը ազամները, որք միշտ կը յայտնէին թէ չեն կըրնար անդամակցիլ ազգային ժողովներու, հիմա միացած մըսն վարդապետին անօթիներու ալուտ խումբին, թրքամուլ ազաններուն և հանրածանօթ խառնակիչին, կաշատին երկուստարդութեան աշատական ձգտումները հիմնէ կործանել: Չեն

խնայեր նիւթական և բարոյական ամէն միջոց այս նպատակին հասնելու համար:

Եր ար ժամանակէ հետէ պայքարը սկսած է: Մէկ կողմը կաշատի թրքակա «մէտրէնէ» վերածել գործը, շորթել ազգային դրամները, բանկային մէջ տեղաւորել այնպիսի անձեր որք իրենց հաշիւները փոխանակագիրներով կը վճարեն կամ բնական վճարեր, իրենց զուտանքուն դպրոցական տուրքերը ազգաստերուն վրայ կը ձգեն և մէկ պաշտօնէն մըսը կանցնին առանց հաշիւ տալու:

Միւս կողմը կաշատի բարեկարգել գործը, մանկավարժական նոր մեթոտներով ո սած դասատուներ բերել, բարոյական և մտադրական առողջ կրթութիւն մը տեղծել, քոնիտրոլի տակ առնել բոլոր ազգային պաշտօնները, ամէն պաշտօնէլայի հաշիւները ժամանակին անձել, գրաւի տակէ ազատել ազգային կալուածները, անխնայ կերպով խախտուակել այն անձեր որոնք չեղծումներ գործած ըլլալով հանդերձ, տակաւին այսօր ազգային պայ, օն կը վարեն կամ հողիով մարմինով կաշատին այնպիսի պաշտօն մը ձեռք անցրնել:

ՔՐՈՆԻԿ

Պատրիարքարանի խնդրանքին վրայ կաթողկոտր արտօներ է որ Տիգրանակերտի մէջ զըտնուած էջմիածնապատկան կալուածներուն հասոյթը տեղւոյն որբանոցին յատկացուի և այդ գումարով նոր որբեր խնամուին:

— Լուկասի թերթերը կը գըրեն թէ Շամախի որ դրեթէ հայտարարական գաւառ մըն է, ուս պաշտականներու բնակավայր պիտի դառնայ: Արդէն հողեր սահմանուեր են նորեկները ընդունելու:

— Մալաթիոյ մէջ նոր որբանոց մը բացուած է, ուր պիտի պատրաստուին 30ի շափ որբեր:

— Թիֆլիսի հայ վարդապետը գատու տիկիները ձեռնարկեր են իրենց մէջէն երկուցիկ խումբ մը կազմելու, թանդոյան եկեղեցիին մէջ եկեղեցական պատարագը քոռածայն եղանակով երկուցելու համար:

— Գարձալ Թիֆլիսի հայ տիկիները, կը պատրաստուին տունել Թիֆլիսի բնմին վրայ երբեմն գործող Տիկին Սաթենիկի թատերական գործունէութեան Յճրդ տարեկարծը:

— Կաթողիկոսին հրամանով Սեւան կղզիին մէջի վանքը պիտի նորոգուի և շուրջը նոր շէնքեր պիտի կառուցուին:

— Թիֆլիսի մէջ «Բահանան» բու Պաշտպանութիւնը մը հիմնուած էր, նպատակ ունենալով քահանաները կշտացնել և որբան հնար է հրատարակել զանոնք իրենց մտաբաց անական ձգտումներէն: Հասարակութեան և կաթողիկոսին օգնակցով, մը կարճ ժամանակի մէջ 18 000 բուռլի յաճախ է լինելու թեան գրամաղլու իւր: Հիմա, Թիֆլիսի քահանաները խնդրեցին այդ գումարին տուած՝ ժողով ժողովի վրայ կը գումարեն զայն բայ բաժին ընելու, դարձալ իրատուք ձեռք բերելու համար շարունակելու այժմ: արուեստը որ գրծախտաբար կարծես քահանայութեան ստուերն է և անոր հետ

զուգընթաց երթալ կուզէ: — «Սղբարական օգնութիւն թուրքիոյ վնասուած հայերուն» ժողովածուի խմբագրութեան նախաձեռնութեամբ, ուսուհայական երկրորդ որբանոց մը բացուած է: Ընկերութիւնը առայժմ 2,000 բուռլի զրկած է Պոլսոյ ուսական գեոպանին:

— «Տիգրիս» մէջ կը կարգանք: «Ուսորբի հայ ամերիկեան քաղաքացիները միութիւն մը կազմեցին Արմէնիոյ մերիկեան քաղաքացիաց ակումբ անունով: Այս միութեան նպատակն է ամերիկեան սովորութիւնները հայոց մէջ ընտանեցնել և ի հարկին պաշտպանել հայոց շահերը»:

— Կրտսի թէ Պուլկարիոյ Լեն, ևն. ի նորընտիր Առաջնորդ Տի. թիւնեան եպիսկոպոսը մտերս Թիլլպէ պիտի երթայ:

ՔԱՆԱՔԱԿԱՆ ԴԵՊԲԵՐ

ՅՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ

Արդարեւ ցաւալի է որ այս երկու մեծ պետութիւններուն յարաբերութիւնները, օրէ օր, սխառակ բարեխառնու, երթալով կը կնճռոտուին:

Վերջին կնճռոտութիւնը առայժմ կաթողիկոսի գաղթական յորտոն Բոլիւիէն դէմ՝ Քրանսական կրթարան մը բանալ Փաշտատի մէջ, ի պատու Մարշան հրամանատարին: Մի ազգային օրէնքի տեսակէտով ի շարկէ անգլիացիները ու իցէ առարկութիւն ընելու իրատուք չունին: որովհետեւ Թարթուս և Փաշտա Եզրպոստի պատկանելով

նորանոր ազգային տեսարաններու կարգադրուելու կը լինին: Եւ ամէն վարդական իրենց սիրտը կը խնայուի իր կրած թանկագին անձերով: Եւ սուտ կանաչապարէնի ժամ առաջ հեռուալ առ Երզնէն:

Այլ կողմէ քաղաքի կառավարութիւնը, որ ամենայն բանակցութեամբ հնկած էր վարդերու կանոնադրութեան վրայ, բերկրանքով կը գրեթէ անտեսէ հեռանայր և քաղաքի տարբեր հայաստան գաւառներ իր ամենակենսական և ամենաուժեղ երակներէն:

Վերջապէս հասնան անհամապատասխանութիւններու կարգադրուելու հայրենիքի բնականութիւնը: Վերջին անգամ պազին անոր հողը, ու բաժանումի վերջին շարժարտնքով իրենց գառնութեան բաժակը լեցնելով, խումբ խումբ հեղած ցրտեցան աշխարհի շորս հովիտուն:

Աստղիկ ալ միշտ իր զանակներով պիտի զիւզէ քաղքէ քաղք թափառելով եկաւ ինկաւ մինչեւ... քաղաքը:

բուն, կըր հայութիւնը կուզար եւրոպայի եզերքներուն վրայ զուգորդել իր խնայանդուած անդամները: Իր կրած թանկագին անձերով: Եւ սուտ կանաչապարէնի ժամ առաջ հեռուալ առ Երզնէն:

Վերջապէս հասնան անհամապատասխանութիւններու կարգադրուելու հայրենիքի բնականութիւնը: Վերջին անգամ պազին անոր հողը, ու բաժանումի վերջին շարժարտնքով իրենց գառնութեան բաժակը լեցնելով, խումբ խումբ հեղած ցրտեցան աշխարհի շորս հովիտուն:

Աստղիկ ալ միշտ իր զանակներով պիտի զիւզէ քաղքէ քաղք թափառելով եկաւ ինկաւ մինչեւ... քաղաքը: Փաղթականութեան առաջին օրը

տայալտութիւններուն մէջ անկեղծ ոգի մը անխորապիս չունչ մը կար, որ պահ մը կուգեալէր: Կը յոյսադրէր մեր գրկու ամերիկ, որոնք իրենց շուրջը թափուած անհամար անպատանքներն, զորքերունքներէն զգածուած թիչ թիչ իրենց առջի աշխարհը, առջի գաղութութիւնը կը գտնէին: Եւ օգտաբանոր կ'ընկնային: Եւ Երթալ մը արթնընդդի:

Աստղիկ շուտով չէր կրնար մոռնալ սակայն իր սիրական փեան, Տիգրանը, և որուն նորհազեղ պատկերը յաճախ իր արիւնտ Երկուստայութեան մէջ կը յցուէր: Վահէն ու Անուշ իր անուշիկ պրծըլ կնկեր, որոնք ճամբորդութեան, անօթութեան սուռայտանքներն խախտած, գտած էին իրենց առջի թափառութիւնը, շատ անգամ կը հարցնէին իրեն:

— Հայրիկը ե՞րբ պիտի գայ: Աստղիկի սիրտը պատաս պատաս կը լլար, և չէր կրնար իր նորոգուող վերքերուն զիմանալ: Եւ արցունքը զսպիլ:

Աստղիկի շուրջը բնակող ուրիշ գաղթական կիներ, ամէն ջանք ի գործ կը գնէին: Իրենց լեզուի բոլոր պաշարը կը թափէին սփոխելու հա-

մար գինքը, և յաճախ իրարու մէջ կը փոխախախտէին:

— Ի՞նչ ալ կենն է, ի՞նչ ալ աղուոր, մե՛ղք...

Խնամակալ օրիորդը շատ անգամ կայցեցր իրեն, և իրար կը նստեր անոր մօտը, կը շուրջը կը պոկիներ, կը համարէր զանոնք, և միշտ կը ջանար մխիթարել զինքը:

— Հող մի՛ ընէր, զանակներդ կը մեծանան և իրենց հօրը պակասը կը լեցնեն:

Աստղիկ թիչ թիչ կը նեղանար իր ցաւերուն, իր նոր կեանքին, ինք որ իր վիշտերու առաջին շրջանին մէջ, բոլորովին յուսահատ սեւ մտածուներ միայն կուեննար, կը սկսէր ինքն ալ ուրիշներուն հետ չունչ առնել: Եւ եթէ անցեալէն շատ ատուր քանի կը մնային իրեն, իր զուակներուն պազայ վարդ յոյսերով օրորուած կը մխիթարուէր: Եւ հազար օրհնէնք կը կարգար զինքը խնամող, մխիթարող և շրջապատող մարդոց:

ՎԱՀԱՆ ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ (Շարունակելի)

ենթակայ են հիւպատոսական իրաւասութեան և հետեւապէս ինքնօրէն իրաւունք կուտան ու և է կարգի և ազգի դպրոցներու հիմնարկութեան :

Եւ սակայն Ֆրանսայի այդ կրթական նախանձախնդրութեան մէջ ուրիշ նպատակներ կը գրտնեն անգլիացիները և իրաւամբ Ֆրանսացիները կուզեն անգլիացեաց աշխարհակալած տեղերուն բնիկ տարրը միշտ երկուքի պատակեալ, ֆրանսախօս և հետեւաբար ֆրանսասէր տարր մը յարուցանելով տնգլիական ազդեցութեան դէմ : Ֆրանսական այս և այս օրինակ հետապնդումները, «գնդասեղի հարուստներն» են որ սաստիկ կը դայրացեն անգլիացի պետական անձերն ու մամուլը, և սելի կուտան փոխադարձ կծու ակնարկութիւններու, անարգանքներու, այնպէս որ դժուար կըլլայ գուշակելը թէ վերջ ի վերջոյ այս յարաճուն սխալալուծիւնը մինչեւ ո՞ր կընայ յանգիլ :

Նա մանաւանդ որ ֆրանսացի հրապարակագրերն ալ չեն գազրիք իրենց կողմէ պատերազմաշունչ յօդուածներ գրել : Պ. Բասանեաք կը պնդէ թէ Անգլիա որոշած է անպատճառ պատերազմ բանալ, ինչ որ ալ ըլլայ : Իրիտանական կառավարութիւնը կը վախնայ թէ մի գուցէ իր ծովային տիրապետութիւնը վաղանցուկ ըլլայ և ջախջախուի երբ Իերմանիա, Ռուսիա և Ֆրանսա հեազհետէ իրենց նաւային ուժերը աւելցնելով, օր մը Անգլիոյ չափ զօրեղ նաւատորմ մը ունենան : Ատոր համար է որ Անգլիա որոշած է միանգամ ընդմիջտ հարուածել, նա մանաւանդ ժականակ չի թողուլ ֆրանք և գերման մերձեցումի մը, որուն մասին շատ կը խօսուի մանաւանդ Անգլո-ֆրանսական վերջին գժտութենէն ի վեր :

Թ Ո Ւ Բ Բ Ո Ւ Ա

Կ. Պոլսէ «Իրան»ի քաջուած հեւագրէ մը կիմանանք թէ Մախսուսէի Պապէլ շոգեհաւը Ափրիկեան Տրիպոլիս փոխադրեր է Եէմէնցի 17 արագներ, որոնց մէջ կըսուի թէ ապստամբներու պարագլուխներէն ալ կան : Եւ սակայն այդ միջոցներով չէ որ այդ կողոպտուած, բազմաշարժար երկերը պիտի հանգարաի : Ղի հոն ալ կացութիւնը անհանդուրժելի է ինչպէս Հայաստան, Մակեթոնիա և կամ Թուրքիոյ տարբեր ու է մէկ մասը :

Թուրքիոյ ապստամբ ժողովուրդներուն վրայ այժմ կուգայ աւելնալ նաեւ . . . քիւրաք : Անոնց մէջ ալ կան զգացողներ թէ մարդուս կոչումը կողոպտելէ, ջարդելէ տարբեր բան մըն է աշխարհի մէջ : Ասոնց ներկայացուցիչներն են համբաւաւոր

Պէտրղան փաշաի որդիները որոնք թէև դատի ենթարկուած՝ քաջութիւն ունեցած են յանդգնօրէն յայտնել թէ «քանի որ Սուլթանը անկարող է երկիրը կառավարելու, իրենք որոշած են զայն գրաւել . . . »

Ձի մոռնանք նաեւ ալպանիացիները որոնց ապստամբան կազմակերպութիւնները օրէ օր լուրջ գոյն մը ստանալ կը թուին : Մակեթոնիոյ և Հին Սերպիոյ Ալպանո-Մակեթոնական զաշնակցութիւնն ալ չի դադարի ազգը զէնքի կոչելու, եթէ Թուրքիան անկախութիւն չըտայ այդ երկիրներուն :

Ինչ որ Թուրքիան աւելի տագնապալի դրութեան մէջ կը գնէ, այն է որ հիւանդութիւնը ներքին ծանր հանգամանքներ և սկը ներկայացնէ : Երիտասարդ թուրքերը ամէն ատենէ աւելի կատաղած՝ հրատարակութիւններու տարափներ կը տեղացնեն Սուլթանին և կառավարութեան գէմ որոնք Թուրքիան կորստի կը տանին : Սմէնեն նշանակալից կէտն է Պոլսոյ Միւլքիէ բարձրագոյն դպրոցին 62 աշակերտներուն աղերսագիրը որ նմանը Թուրքիոյ մէջ չի տեսնուած յանդգնութեամբ Եպարքոսէն խնդրած են որ Սուլթանին ըսէ մէկ կամ թողուլ «ասիական» քաղաքականութիւնը, հեռացնէ վարձկան շոքորթները և աքսորէն վերադարձնէ ճշմարտապէս ազգասէր տնձնաւորութիւնները :

Ինչպէս արդէն ծանուցած էինք, ճարին հօրեղբորորդին անցեալ շաբաթ օր Պոլիս հասած՝ և հետեւեալ օրը կատարած է Ս. Սթեֆանոսի յիշատակարանին բացումը :

Մեծ դուքսին վառուօր ընդունելութիւն մը ըրած է Սուլթանը Երլազլի պալատին մէջ, և ապա փոխադարձ այցելութեան գացած Մէրսուսի քէօշկին մէջ :

Սուլթանին հիւրերուն մէջ այս պահուս կը գտնուի նաեւ ֆրանսահ նախկին նախարարապետ Պ. Լէօն Պուրժուա, որ արդէն Պուլկարիոյ և Սերպիոյ մայրաքաղաքներն ալ այցելեց : Պ. Պուրժուա, Պոլսոյ հետաքրքրական վայրերը աչքէ անցնելէ ետքը, այցելել է նաեւ օսմ. պանթան, որ «օգոստոս 14էն» ի վեր, Պոլսոյ ամենէն կարեւոր պատմական յիշատակարանը դարձած է :

Սուլթանը հրամայել է որ օսմանեան նաւատորմն ալ, բանակին պէս, . . . կատարելագործեալ վիճակի մէջ գրուի :

Խ Ա Ո Ւ Ն, Լ Ո Ւ Բ Բ

Ոսէասէն «Տէլլի նիւզ»ի կը հեռագրեն թէ թրքական հեծելազօրաց զնդին վրայ 25,000 նոր զինուորներ պիտի աւելցուին : Կառավարութիւնը Ռու-

սաստանէն բազմաթիւ ձիեր գրնած է :

Կրէտէի խնդրին պատճառով, Պոլսոյ մանաւանդ զիւստրական շրջանակներու մէջ միաքերը յոյժ բորբոքուած են : Սուլթանը, երկրորդ հեռազիր մը ուղղեր է Չարին, անգամ մըն ալ պաղատելով որ Երկիր ի ընտրութիւնը ջնջուի . . . :

Անցեալ կիրակի, Պուլկարիոյ զանազան քաղաքներուն մէջ աղատական կուսակցութեան նախաձեռնութեամբ հակակառավարական միթիւններ և ցոյցեր կազմակերպուած էին : Ասֆիաի մէջ դէպքերը աւելի տաք կերպարանք մը առին : Միթիւնկէն ետքը, որ 2,000 հոգիէ աւելի բազմութիւն մը ներայ էր, կուսակցապետ Պ. Ռատոսլափովի առաջնորդութեամբ պառուիրա կութիւն մը ուղեց պալատ երթալ, յանուն ժողովրդի կառավարութեան անկումը խնդրելու : «Անկցի կառավարութիւնը, կեցցե իշխանը կը գոչէին ամէնքը : Հեծեալ և հետեւակ ոստիկաններ արգիլեցին ցուցարարներուն յառաջխաղացութիւնը և ատկէց խառնաշփոթութիւն մը տեղի ունեցաւ, որուն միջոցին քանի մը անձեր վիրաւորուեցան :

Վճարեկ Ատենին որոշումով, Տրէքիս, Յունուար 3ին, Իարիզ պիտի վերադառնայ, անձամբ պատասխանելու դատական հարցաքննութեանց :

Համբաւաւոր Ռուչիլա գերդաստանին պիտ և Անգլիոյ Իորհրդարանին անդամ Պ. Ալպէտար Ռուչիլա մեռաւ, Լոնտոնի մէջ, 59 տարեկան հասակին մէջ :

Ն Ա Մ Ա Կ Ա Տ Ո Ւ Փ

Պուրէշէն մեղ կը գրեն թէ նոյն քաղաքին հիւանդանոցին մէջ Սեզրակ Սարգիս անուն հայ երիտասարդ մը մեռեր է, թողւով ժամացոյց մը և գրամ : Ժառանգորդները, որոնց կուղղենք այս զեկոյցը, կրնան իրենց իրաւունքը գործադրել տալ, գիմելով ուսման ձեռնհաս իշխանութեանց :

«Իրաւունք» իր արգէն այնքան ճոխ էջերուն վրայ լեզու մըն ալ աւելցուցած՝ ինքզինքէն զատ ամէն բան ինկած կը համարի, յիշենելով ճանձին առակը : Այդ նոր Բարեկունը, այնքան արամբանել չի դիտեր, որ չէ ըմբռնած թէ իր թուած անձերը, մեր մէջ անցած այնքան պայքարներէն ետքը, բնական չէր որ անկեղծ կարծիք մը յայտնէին մեղ նկատմամբ : Գալով յիշատակուած միւս անձերուն—որոնց ցանկը այնքան թերի մնացեր է—հաւատացէք որ, այնպիսիներու գոփստն ու համամտութիւնն է որ մեղ համար ճշմարիտ անկում պիտի նկատուինք :

ՏՕԲԹ. Կ. ԵԱՅԱՍՏԵՆ

Կը պարտանէ ներքին և արտգական գործարաններու ամէն տեսակ հիւանդութիւններ, ինչպէս նաեւ վերերական արտաերը :

Հիւանդ կրնդունի իր դարմանատան մէջ, ամէն առաւօտ ժամը 9—10, և իրիկունները 2—5 : Իսկ կէս օրէն մինչև ժամը 2, կը գտնուի իր բնակարանը, Բիւչիւք խան փողոց, թիւ 5, Թիլիպէ :

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՆԱՐԺՈՒՄ»

Կը տպագրուին ամէն լեզու այցետոմս, հասցետոմս, նամակազուխ, հարսանեկան հրատարակիչ, մանազոյ, ինչպէս նաև պրոչիւսներ :

Գիներն յոյժ գիւրամուշակու Ուրիշ քաղաքներէ նկատ յանձնարարութիւններ կը գործեամբ և փութով կը կատարուին :

Տ Պ Ա Ր Ա Ն Ա Ր Ե Ի Ե Լ Ե Ա Ն Օ. ԲԱՐՍԵՂԵԱՆԻ

Վերաց բաղ. Երկրագիտ փողոց. Ասպաղը 21, օմի կից :

Կը տպագրուին հայերէն, պարսկերէն, գաղղիերէն, յունարէն, անգլերէն, և այլ լեզուներով այցետոմս, հասցետոմս, հարսանեկան հրատարակիչ, գաղափարութիւն, նամակազուխ, գրաստան, մանազոյ, փառաստանական ամէն տեսակ գործեր, գիրք, բրտիք, և այլն :

Գուճառու եւ անկեղծ զարագործու համար ունի լեզուէ ճոխ ատեր եւ մասնաւոր գործիներ կը գտնուին :

ՄԵՆ ԽԱՄԲ ԵՆ ՄԱԿՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳԻՆԵՐԸ ՅՈՑԺ ԴԻՌԱՄԱՏԵԼԻ ՈՒՐԷ ԻՂԵՐԵՒ ԵՆ ԵՆՔԵՆ ԵՆ ԵՆՔԵՆ ԵՆ ԵՆՔԵՆ

ՎԱՐԴՈՒ ԵՐԿՈՒ ՍԵՒ ԸԱՅ ՅԵՆԱՓՈՒՅԱԿԱՆ ԿԵԱԿԿԸ

Մ Ի Ն Ի Թ ր ա ճ Գ

Մնացած սակաւաթիւ օրինակներ կը ծախուին վառնաի մէջ Եւրոպայի խմբագրատունը, Թիլիպէ՝ Տ. Անյաճ կոչի մօտ : Ռուսալուք՝ Հայկ Մայիլեանի օրճարանը, Ասֆիա՝ Տ. Մուլ Արժրունիի քով : Մտեւր մամուլին կը յանձնուին նոյն հեղինակին ձեռնարկեան գրքերը :

« Շ Ա Ր Ժ Ո Ւ Մ »

Վառնաի մէջ կը վաճառուի Մուսալա, Թանիզ կը օգրուի Եւրոպայի խմբագրատունը, եւ Ապալիւրրանման մզկիթին զէմը Հայկական գրատունը Ա. Չարպանեկանի քով :

Отговорникъ : А. СУКЯСОВЪ. Печатьница „Взаимность“ Варна.